

УДК 811.161.2'373

ОКАЗІОНАЛЬНА ДЕРИВАЦІЯ ЯК ЗАСІБ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО НОВОТВОРЕННЯ

Данута Мазурик

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
кафедра українського прикладного мовознавства
вул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001 Львів, Україна
тел.: (032) 239 43 55
ел. пошта: danuryk@gmail.com*

У статті окреслено явище okazіональної деривації у двох аспектах: по-перше, як творення індивідуально-авторських неологізмів за продуктивними чи малопродуктивними (але системними) словотвірними типами, як-от: основоскладання, афіксація, усічення, та, по-друге, як наслідок несистемного (неузуального) словотвору: контамінація, міжслівне накладання, тмезис, графічний та ідеографічний способи деривації, телескопія тощо. Відзначено, що усі okazіональні новоутвори ілюструють потенціал словотвірної системи української мови та є перспективним матеріалом для досліджень.

Ключові слова: okazіоналізм, okazіональна деривація, словотвірні відношення, неузуальний словотвір.

Усі дослідники інноваційних процесів у мові сходяться на тому, що виникання нових слів, як і нових значень, зумовлено двома основними причинами: потребою назвати нове поняття та бажанням дати нове (виразніше чи коротше) найменування тій реальності зовнішнього світу, яка вже має назву. У такий спосіб мова реалізує одну з основних своїх функцій – бути засобом спілкування. Ступінь мовних змін має бути дуже незначним порівняно із загальною динамікою мовної системи, щоб “не порушувати можливості її використання як засобу спілкування між людьми не тільки в межах одного покоління, але й між поколіннями” [1, с. 5].

Побутує також гіпотеза, яка отримує багато підтверджень саме на сучасному етапі, що на появу нових слів і на їх відсоток щодо загального лексику в мові мають вплив “естетичні уявлення суспільства в цілому й окремих його представників зокрема” [11, с. 419–421]. Хоча опис сукупності естетичних норм стосовно мови є надто важким та невизначеним і колективні смаки змінюються залежно від часу, епохи, рівня культури й освіти мовців, рівня суспільних відносин, усе ж заперечувати своєрідну “словесну моду” в окремі періоди не можна. Значною мірою індивідуальні смаки тих, хто має змогу впливати на добір лексичних засобів вираження в періодиці та електронних ЗМІ, формують “неологічний запас” пересічного мовця. Це може виражатися й у захопленні окремими словотвірними типами (напр. утворення похідних за допомогою формантів -*мейкер* [з англ. “той, що робить, творить”], -*манія* [з грец. “божевілля, пристрасть, потяг”], велика частотність іменників на -*аці/я* та ін.); й у захопленні деякими словами й словосполученнями (*ментальність*, *менишвартість*, *тінейджер*, *хепі-енд*); й у надмірному використанні іншомовних слів (*ексклюзивний*, *істеблішмент*, *маркет*, *пабліситі*, *піар* тощо).

Починаючи від 90-х років минулого століття, не знижується зацікавленість інноваційними процесами, що відбуваються в українській мові. Статті у фахових журналах, різноманітні словники-довідники, а також дисертаційні роботи відображають багатоманіття й різноплановість лексичних змін в українській мові сьогодення. Закономірно, що в полі уваги дослідників постійно перебувають не тільки загальномовні неологізми, а й індивідуально-авторські, які часто прийнято називати okazіоналізмами. Це слово як термін утвердилося в мовознавчих працях приблизно з 60-х років ХХ ст. У словники лінгвістичних термінів його включили значно пізніше (Словник лінгвістичних термінів Д. І. Ганича та І. С. Олійника 1985 року тлумачить okazіоналізм як “слово, утворене за непродуктивною моделлю, вживане лише в умовах певного контексту”). В енциклопедії “Українська мова” наголошено, що okazіоналізм – “незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене з порушенням законів словотворення чи норми мовної й існує лише в певному контексті, в якому воно виникло” [15, с. 432].

Поняття “okazіоналізм” охоплює ті новотвори, які виходять за межі усталеного терміна “неологізм” і які називають то індивідуально-авторськими неологізмами, то стилістичними неологізмами, то “вічними” неологізмами. На сьогодні зафіксовано більше двадцяти (за деякими даними – до тридцяти) термінів на означення цього явища, серед них найчастіше вживані – “індивідуально-авторські новотвори”, “авторські неологізми”, “експресивні неологізми”, “мовленнєві неологізми”, “стилістичні неологізми”, “експресивні синоніми”, “художні неологізми”, “іррегулярні новотвори”, “ефемеризми” тощо.

Питання творення та функціонування okazіоналізмів не мають однозначного розв’язання, хоча поняття випадковості, індивідуальної специфіки в означенні окремих мовленнєвих реалій, тобто те, що зараз визначаємо як *okazіональність*, мовознавці виділяли давно. “Поява „кованих” слів і ті дискусії, які поставали навколо них, заклали міцний фундамент сучасної української неології. Перехід від принагідного фіксування індивідуально-авторських новотворів до їхнього теоретичного осмислення, а згодом і до лексикографічного опрацювання (згадаймо передусім серію словників “Лексико-словотвірні інновації” Анатолія Нелюби – ДМ) уможливив науковий підхід до виваженої систематизації інноваційних процесів передусім у лексиці” [7, с. 5]. Серед багатоманіття мовленнєвих реалізацій мовної системи завжди привертають увагу факти, що не відповідають загальноприйнятому вживанню. Мовознавці (В. Грещук, Г. Вокальчук, В. Герман, Є. Карпіловська, Ж. Колоїз, Д. Мазурик, О. Муромцева, А. Нелюба, Н. Сологуб, О. Стишов, Л. Струганець, Г. Сютя, О. Турчак, М. Федурко та ін.) послідовно вказують у дослідженнях на одиничність, контекстуальну зумовленість, індивідуальний, частковий характер, функціонування лише в мовленні, утворюваність, одноразовість і нерегулярність використання, ненормативність, незвичність і новизну, експресивність, індивідуальну маркованість okazіоналізмів. Свого часу Л. А. Булаховський, виділяючи серед новотворів групу “художніх неологізмів”, наголошував, що такі “вигадані ... художниками слова нові слова залишаються назавжди тільки їхніми словами” і “не поступають до активного фонду загальної мови”, однак “там, де їх ужито, вони живуть і довго житимуть своїм повним художньо-естетичним життям, на своєму місці вони є збагаченням мови як засобу, що служить виявом певної діючої образності та емоційності і, подобаючись хоча б певному колу читачів, тим самим виправдовують своє народження і своє існування” [3, с. 424].

Отож, okazіоналізм як новий елемент лексичної системи є результатом:

1) свідомого акту творення нового слова не для номінації нової реалії, а для вираження, уточнення вже відомого. Тому такі слова переважно дають стислу емоційно-експресивну назву поняттю чи явищу, яке або вже має словесне позначення в мові, або може бути означене описово.

2) використання наявних й усталених у мові лексичних і словотворчих ресурсів; тобто, для досягнення стилістичної мети треба “несподівано” вжити чи поєднати вже добре відоме: “... читач має відчутти, стикаючись з новим словом або незвичним зворотом, їхню доконечність на службі того нового, що вони мають до нього донести” [3, с. 418].

У сучасних дослідженнях, що присвячені цій проблематиці, спостерігаємо тенденцію до універсалізації використання термінів “okazіоналізм” і “okazіональний”. Мовознавці послідовно уводять означення “okazіональний” у найменування нових напрямів наукового пошуку: “okazіональна лексика”, “okazіональна субстантивізація”, “okazіональний словотвір”, “okazіональний переклад”, “okazіональний фольклор”, “okazіональна метафора”.

Метою нашої розвідки є трактування поняття “okazіональна деривація” в сучасному українському мовознавстві.

Термін “okazіональна деривація” найчастіше уживають у значенні “творення okazіоналізмів” (М. Бойчук, С. Воропай, Є. Карпіловська, Ж. Колоїз, А. Нелюба, О. Сербенська, О. Стишов), часто вказуючи при цьому, що okazіоналізми “утворюються переважно за відомими українській літературній мові словотвірними моделями, які відповідно до вимог контексту зазнають структурно-семантичних модифікацій унаслідок незвичних поєднань твірних баз і формантів, а також низки супровідних семантико-граматичних змін” [2, с. 11]. Наголошуючи на тому, що okazіоналізми часто втілюють те, що потенційно можливе відповідно до вимоги системності в мові, Ж. Колоїз називає okazіональну деривацію “процесом матеріалізації, актуалізації мовних потенцій, процесом утворення нових номінативних одиниць (зокрема й лексичних, але не тільки) на основі вже “відпрацьованого”, адаптованого в “мовному просторі” матеріалу [7, с. 5].

У вужчому значенні під “okazіональною деривацією” розуміють той процес утворення okazіоналізму, який не вкладається в рамки усталених у слововірній системі української мови моделей, типів чи способів і сам собою має ознаки чогось випадкового, принагідного, певної “словотвірної гри”, тобто є okazіональним способом словотворення, який може з часом трансформуватися у новий спосіб творення узуальних одиниць.

Отже, у творенні okazіоналізмів (в “okazіональній деривації”) можна виділити два напрями: 1) творення okazіоналізму за допомогою усталених словотворчих засобів відповідно до поширених словотвірних моделей; 2) творення нетрадиційними, незвичними, “специфічними” способами [5].

Серед okazіональних дериватів, утворених у межах дії першої з названих тенденцій, доцільно виділити дві підгрупи: до першої зараховуємо новоутвори, які набувають рис okazіоналізму лише завдяки незвичному поєднанню звичних словотворчих засобів із різними твірними основами (напр., *байдужець*, *безмерний*, *громадянити*, *екскурсоводити*¹ тощо), до другої – номени, які набувають ознак okazіоналізму через порушення законів дії традиційних способів словотворення (напр.,

¹ Тут і далі використовуємо ілюстративний матеріал за виданням: *Нелюба А. М.* Лексико-словотвірні інновації (2004–2006) : [словник] / А. Нелюба, С. Нелюба. – Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. – 116 с.

знеселянитися, інішомовніший, навпакіше, найдомаїніший, розкомісіюватися, стопричинно).

Одиниці першої підгрупи підгаляють традиційному словотвірному аналізу в межах морфологічного (афіксація, осново складання, словоскладання, абрєвіація) та неморфологічних (лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний, лексико-синтаксичний) способів. Такі утворення хоч і не зафіксовані в словниках, вони не виходять за межі продуктивних моделей українського словотвору: це різноманітні назви осіб, утворені за допомогою суфіксів *-ець-*, *-ник-*, *-ач-* (напр., *байдужець, відбірковець, гетівець, гламурник, довічник, рунетник, есбеусівець, елітувець, нібісць, обрївець, зачитувач* та ін.); слова, які поширюють вже чималі ряди утворень із частотними формантами *авдіо-*, *еко-*, *само-*, *теле-*, *-гейт*, *-пад-*, *-манія* та ін. (напр., *авдіонаркотик, бабусеманія, опроманія, відставкопад, вождепад, ленінопад, телелохотрон, візргейт, луценкогейт, педофілгейт, еколкар, екопоселенець, екокамікадзе, самодепортація, самоплагіат, самозавербований* та ін.); складні слова (напр., *весняномрійний, вітрокоса, деревовбивця, зимопис, зрадогра, крововибрик, ложкодьогтівський, небохресний, поетохам, таксобус, цїнорїз, чужомов'я* тощо); абстрактні назви на *-ння*, *-лля*, *-ість*, *-ин(а)*, *-ств(о)*, *-цтв(о)* (напр., *бананівництво, безстилля, взаємнення, густопсовість, диктофонність, зажадованість, тюремність, зварівщина, інішування, серцезмішання, кайдаїшництво, начхальство* тощо). Такі новотвори є власними винаходами мовця, але в межах будови і духу мови, в межах унормованої мовної системи. Носії української мови сприймають їх як добре знані.

Оказіоналізми виникають у різних мовленєвих ситуаціях. Найчастіше вони характеризують мову письменника, дитяче мовлення, побутове спілкування, мову мас-медіа, мовлення соціальних мереж, тобто ті сфери людської діяльності, де вимога експресивності не поступається намірам інформативності і те, як сказано, інколи, важливіше того, що сказано. Якщо з такого погляду підійти до визначення okazіональності в дериватах, утворених за продуктивними моделями, то насамперед відзначимо, що носієм “незвичності” буде твїрна основа чи слово. Наприклад, у сучасній українській літературній мові поширені слова *знебарвлювати/знебарвити, знесилювати/знесилити, знеславлювати/знеславити, знетямити, знецінювати/знецінити, знешкоджувати/знешкодити*; подібні утвори функціонують і в термінному фонді різних галузей: *зневуглецьовувати/зневуглецьовати, знесїрчувати/знесїрчити, знесоловати/знесолити, знеструмлювати/знеструмити* тощо. А okazіоналізми *знеканалїзувати, знесмітитися, знеселянити* [14, с. 37–38] утворені за цим продуктивним типом “зне...и(ти)” із узагальненим значенням “позбавити ознаки або властивості” стають такими тільки тому, що ще не засвідчено дериватів від назв осіб чи процесів, а отже, порушено закон системної продуктивності вказаного словотвірного типу. Тобто, ненормативність цих okazіоналізмів відносна, і якщо мотивувальна база словотвірного типу й надалі розширюватиметься, то можна прогнозувати узуалїзацію таких утворень.

До другої підгрупи зараховуємо деривати, “ненормативність” яких є наслідком порушення законів так званої емпїричної продуктивності, тобто усталених у мові напрямів і принципів мотивації або норм утворення певних словоформ. Прикладами дії цієї тенденції є деривати на кшталт “*інфантелїн*”, “*україн*”, утворені за аналогією до назв медичних препаратів, хоч в українській мові ні назви країн, ні назви емоційних станів не виступають мотиваторами в медичній номенклатурі. Так само увори “*телевізорно*” (якісний прислівник, утворений від відносного прикметника), “*кометяно*” (якісний прислівник, утворений від іменника), порушують норми творення якісних

прислівників, а форми *іншомовніший, навпакіше, найдомаїніший* – дисонують з правилами тфорення форм ступенів порівняння прикметників чи прислівників.

В оказіональному словотворі поширене явище, яке дослідники називають черезкроковою, або черезступеневою деривацією. Частковим виявом цього процесу є часте побутування в мовленні дієслівної форми дієприкметника за відсутності (навіть на рівні оказіонального вживання) відповідного інфінітива чи особової форми, напр.: *германізований, кадебізований, канцеляризований, обсусіджений, оказковлений, хабаризований*. Часто черезкрокова деривація характерна для оказіоналізмів із суфіксами **-ації(я), -ції(я)**. Утворення іменників на позначення предмеченої дії за допомогою суфіксів *-ації-, -ції-* (графічно *-ації/я/, -ції/я/*) не є новим явищем в українському словотворенні. У новій лексиці кінця ХХ – початку ХХІ ст. іменники на *-ації/я/* чисельні й різнопланові за мотивацією. Характерною ознакою іменників цієї групи є складність встановлення мотивуючих словотвірних відношень, бо вони є словами з різною формально-семантичною співвідносністю, які “відбивають взаємодію різних способів словотвору, а також словотвірних типів, їх моделей і семантичних підтипів” [16 : 20]. На похідні слова з неоднаковою словотвірною структурою звертав увагу у своїх дослідженнях також проф. І. Ковалик. Однак досі способи розмежування похідних слів, співвідносних з кількома спільнокореновими словами, у синхронному словотворі недостатньо вироблені. Не визначені поки що точні прийоми та принципи розбору таких лексем. Тому при словотвірному аналізі кожного з таких новоутворів потрібно окремо “застосовувати критерій найбільшої семантичної близькості між твірним і похідним словом” [16 : 20]. Не виникає труднощів у розумінні іменника на *-ації/я/*, коли в мові функціонує дієслово на позначення певної дії. Наприклад, Словник української мови послідовно тлумачить такі іменники через відсилання до дієслова: *імпровізація* – “дія за знач. імпровізувати” [СУМ, IV:22], *кваліфікація* – “дія за знач. кваліфікувати” [СУМ, IV:128]. Серед оказіоналізмів першої групи часто фіксуємо іменники на позначення предмеченої дії, тоді як відповідних дієслів немає. Як правило, це іменники із запозиченими коренями або ті, що утворені способом основоскладання. Суфікс *-ації-* (графічно *-ації/я/*) якраз часто є словотвірним компонентом новоутворів-іменників зі значенням предмеченої дії на базі іншомовних коренів. Саме словотворення від запозичень із мов з яскравими ознаками аналітичної будови (напр. англійської), у яких головними засобами вираження граматичних відношень є службові слова і порядок слів, зумовлює переважання іменників на означення дії над власне дієсловами. Можна припустити, що якщо загальноживаний іменник стає твірним для оказіонального новоутвору, що позначає предмечену дію, то носієм процесуальності виступає складний суфікс *-изації-* (від *-із(ува)-* і *-ації-*). Отож, за формальної відсутності прямої мотивації *дієслово* → *іменник* загальне типове відношення не порушується; стадія дієслова віртуально присутня у словотвірній послідовності, але не виражена матеріально. Численні оказіоналізми, утворені за вказаною моделлю вказують на те, що складний суфікс *-изації-* розширює функціонування: *болонізація, декадебізація, джінсизація, індигенізація, пасторизація, куміризація, метанізація, .*

Друга група оказіоналізмів утворена такими суто оказіональними способами словотворення, як: вивільнення афіксів й інших частин слова, використання афіксів у якості базових основ, каламбурні та паронімічні «ігри» зі словом, креація, аугментація, елімінування, анаграматичні способи (ретроскрипція, метатеза, тмезис), графічний спосіб (графіксація), ідеографічний спосіб, субституція, оказіональна метонімізація та ін. [5]. Як зазначає О. Земська: “повний перелік цих способів навряд чи можливий взагалі, адже створення оказіоналізмів – явище індивідуальне. Саме тому не можна дати гарантії, що,

знайшовши і охарактеризувавши *n* способів okazіонального словотворення, ми тут же не зустрінемо способи *n*+1, *n*+2 і т.д.” [5, с. 191].

В українському okazіональному словотворі послідовно виявляємо слова, які є наслідком дії таких нетрадиційних (оказіональних) способів творення. Наприклад, часто образність досягається через відсилання слухача/читача до асоціацій, джерелом яких є загальноживане слово. Але в нетрадиційному поєднанні з іншим словом реалізується комікативно-інформативна інтенція автора. Наприклад, через накладання однозвучних частин різних узуальних слів (таке явище називають по-різному – контамінацією, міжслівним накладанням, гібридизацією), маємо нове, незвичне, okazіональне слово *комікадзе* (від *комік* та *камікадзе*), *мейнстрімно* (від *мейнстрім* і *стрімко*), *синьожовтеня* (від *синьо-жовтий* і *жовтеня*), *радагаскар* (від *Рада* і *Мадагаскар*), *верблюдостоп* (від *верблюди* і *автостоп*). Часто таке накладання частин слів супроводжується графічними засобами візуалізації, напр., *КАЛОмет* (від *кал* і *кулетмет*), *інт'Юлігенція* (від *інтелігенція* і *Юлія* [Тимошенко]).

Серед okazіоналізмів поки що фіксуємо багато назв осіб жіночої статі, що зумовлено новотрадицією гендерних студій у мовознавстві, напр., *б'ютівкиня*, *бійчиня*, *анатоминя*, *борчиня*, *видавчиня*, *вождиня*, *моржсиня* та ін., що має стати предметом наступних досліджень.

Отже, наукове опрацювання okazіоналізмів має значну наукову перспективу, оскільки “ці специфічні лексичні одиниці опиняються в епіцентрі живих номінативно-експресивних процесів, що постійно відбуваються в мові” [2, с. 11], а відстеження процесів творення okazіоналізмів дасть змогу визначати перспективи розвитку словотвірної системи української мови.

1. *Бартошевич А. К* постановке вопроса об общих тенденциях развития современного русского языка / *А. Бартошевич* // *Z polskich studiów slawistycznych. Seria 6. Językoznawstwo*. – Warszawa, 1983. – С.5–14.
2. *Бойчук М.* Параметризація поняття okazіоналізм / *Марія Бойчук* // *Лінгвістичні студії* – Випуск 23. – 2011. – С. 8–12.
3. *Булаховський Л. А.* Питання підвищення стилістичних вартостей мови (гнучкості, ясності, точності) / *Л. А. Булаховський* // *Вибрані праці в 5-ти томах*. – Т.1. – Київ : Наукова думка, 1975. – С.398–446.
4. *Грещук В. В.* Okазіональне слововживання у поезії Б.-І. Антонича / *В. В. Грещук* // *Студії з українського мовознавства : Вибрані праці / Упор. Р. Бачкур*. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009 – 520 с.
5. *Земская Е. А.* Современный русский язык. Словообразование : учеб. пособие / *Елена Андреевна Земская*. – 8-е изд. – Москва : Флинта : Наука, 2011. – 328 с.
6. *Карпіловська С. А.* Неузуальне словотворення : правила «гри без правил» / *С. А. Карпіловська* // *Вісник Київ. нац. лінгвіст. ун-ту*. – Серія : Філологія. – 2005. – Т. 8. – № 1. – С. 106–117.
7. *Колоїз Ж. В.* Okазіональна деривація: теоретичний та функціонально- прагматичний аспекти : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / *Ж. В. Колоїз*. – Київ, 2007. – 40 с.
8. *Левицький А. Е.* Словотвірні процеси в просторі міжкультурної комунікації / *А. Е. Левицький* // *Мови та культури у новій Європі : контакти і самобутність*. – Київ : Збірник наукових доповідей. – К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2009. – С. 534–542.
9. *Лыков А. Г.* Okказионализм и языковая норма / *А. Г. Лыков* // *Грамматика и норма*. – М., 1977. – С. 62–83.

10. Мазурик Д. В. Поетичні оказіоналізми : традиція і сучасність / Д. В. Мазурик // *Культура слова*. – К., 2000. – Вип. 55–56. – С. 45–51.
11. Мукаржевський Я. Литературный язык и поэтический язык : сб. статей / Я. Мукаржевський // *Пражский лингвистический кружок*. – Москва : Просвещение, 1967. – С. 406–431.
12. Нелюба А. М. Осново- і словоскладання в контексті словотвірної номінації / А. М. Нелюба // *Вісник Запорізького нац. ун-ту. Філологічні науки*. – 2006. – Т. 2. – С. 169–184. – Режим доступу : http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/para_konf/neluba_06.pdf
13. Нелюба А. М. Черезкрокове словотворення й інноваційні явища в українській мові (на зразках суфіксальних дериватів) [Електронний ресурс] / А. М. Нелюба // *Вісник Дніпропетров. нац. ун-ту. Серія : Мовознавство*. – 2009. – Вип. 15. – Т. 1. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/Portal/Natural/Vdpu/Movozn/2011_17_1/article/5.pdf
14. Нелюба А. М. Лексико-словотвірні інновації (2004–2006) : [словник] / А. Нелюба, С. Нелюба. – Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2010. – 116 с.
15. Пустовіт Л. О., Клименко Н. Ф. Оказіоналізм / Л. О. Пустовіт, Н. Ф. Клименко // *Українська мова : Енциклопедія*. – Київ : Вид-во «Українська енциклопедія», 2004. – С. 432–433.
16. Сікорська З. С. Словотвірна структура похідних слів з різною формально-семантичною співвідносністю // *Укр. мова і літ. в шк.* – 1986. – № 6. – С. 20–24.
17. Федурко М. Оказіональні словозрошення в сучасному художньому мовленні: функції та структурні типи / Марія Федурко // *Рідне слово в етнокультурному вимірі [Текст] : зб. наук. праць / Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка*. – Дрогобицьк : Посвіт. 2015. – С. 273–284.

*Стаття надійшла до редакції 15.06.2017
доопрацьована 25.08.2017
прийнята до друку 03.09.2017*

OCCASIONAL DERIVATION AS A SOURCE OF MODERN UKRAINIAN INNOVATIVE CREATIONS

Danuta Mazuryk

*Ivan Franko National University of Lviv,
The Applied Linguistic department,
1/233, Universitets'ka Str., 79602, Lviv, Ukraine,
phone: (032) 239 43 55
e-mail: danuryk@gmail.com*

The paper touches upon the issue of such linguistic phenomenon as occasional words. Particular attention is paid to their unique character, ways of formation and understanding those forms as a source of innovative processes in the Ukrainian language.

It is well known that occasional words are new words which do not apply to the usage and language tradition. They are created and live only in a certain context and out of it they are not reconstituted. They are in one way or another the violation of grammatical, word-forming or lexical-semantic norms of the language, so-called incorrectness.

But this incorrectness is justified, it has an organized character.

Occasional words specific character is that being a part of a particular case or speech situation such kind of words do not tend to find their permanent position in a language or in a dictionary and to become widely used.

Hence, there is one more essential property of nonce words: they retain their originality and are perceived as new ones during all period of their existence.

As a rule, new words appear in a language based on already known words and morphemes. With the help of language' experience and own analysis a speaker or a listener can understand the meaning of occasional words. For this purpose, it is necessary to know the most activity ways of word-building in the Ukrainian language: stem-composition, affixation, conversion.

However, often creating new words comes from non-traditional ways, such as: cluster (so-called inserted word-formation or telescoping), abridgment (is cutting off some part of a stem which either coincides with the word or is word combination united by general meaning), phonetic occasional words are made from separate sounds or their unique combination.

Key words: occasional words, occasional derivations, derivational relations, non-traditional derivation.